

HANGİ KURUMLAR KREŞ AÇABİLİR?

Türkiye’de işyerlerinin belli koşullarda erken çocukluk bakım ve eğitim hizmetlerini sunma zorunluluğu bulunmakla birlikte, kamu kurumları, yerel yönetimler ve özel şirketler de yasal olarak zorunlu olmamakla birlikte, bu hizmeti sunabilmektedirler.

Çocuk bakım hizmet merkezlerinin isimleri yasalarda şöyle geçmektedir:

Kamu kurumlarının açtığı merkezler ise;

- Kurumun kendi çalışanlarına ise “çocuk bakımevi”
- MEB’e bağlı kamusal hizmet veren merkezler ise “okul öncesi eğitim kurumları”
- Özel sektörün işlettiği merkezler ise “kreş ve gündüz bakımevleri”
- İşyerleri merkezleri ise “kreş”

İşyerleri

(İşverenlerin kendi personeli için açtıkları kreşler ve gündüz bakımevleri /oda ve yurtlar, emzirme odaları)

Ayrıca Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Teknoloji ve Sanayi Bakanlığı ve Borusan arasında 2012 yılında, 10 ildeki Organize Sanayi Bölgesinde çalışanların 0-6 yaş grubu çocuklarının bakım ve okul öncesi eğitim hizmeti alacağı kreş ve gündüz bakım evleri (“neşe fabrikaları” adıyla) açılmasına yönelik düzenlemeler içeren bir protokol imzalanmıştır. 2013 yılı için belirlenen iller 2013 yılı içinde Malatya, Şanlıurfa, Afyonkarahisar’dır.

0/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı [İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu](#) kapsamında çıkarılan [Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Yurtlarına Dair Yönetmelik](#)’te işyerlerinin kreş ve gündüz bakımevi açma yükümlülüğüne dair düzenlemeler bulunmaktadır. **Buna göre 100’den fazla kadın işçi çalıştıran işyerlerinde emzirme odası açılmalıdır, 150’den fazla kadın çalışanı varsa işyerinin 0- 66 aylık çocuklar için kreş açma zorunluluğu bulunmaktadır.**

* 13. maddeye göre 150’den çok kadın çalışanı olan işyerlerinde, 0-6 yaşındaki çocukların bırakılması, bakımı ve emziren çalışanların çocuklarını emzirmeleri için işveren tarafından, çalışma yerlerinden ayrı ve işyerine yakın bir yurdun kurulması zorunludur. Yurt, işyerine 250 metreden daha uzaksa işveren taşıt sağlamakla yükümlüdür.

* Yine 13. maddeye göre 100-150 kadın çalışanı olan işyerlerinde, emziren çalışanların çocuklarını emzirmeleri için işveren tarafından, çalışma yerlerinden ayrı ve işyerine en çok 250 metre uzaklıkta bir emzirme odasının kurulması zorunludur.

* Yanı sıra, işyerleri bu hizmeti işyerinde sunamadıkları durumlarda, kamu kurumlarınca yetkilendirilmiş yurtlarla yapacakları anlaşmalarla da bu hizmeti dışarıdan sağlayabilirler. İşverenler, ortaklaşa olarak da oda ve yurt kurabilirler (m.13).

* Ancak, kreş ve emzirme odası hizmetlerinin sunumunun sadece kadın çalışan koşullarına bağlanması; yanı sıra işyerindeki kreş hizmetinden sadece kadın çalışanların çocukları ile erkek çalışanların annesi ölmüş veya velayeti babaya verilmiş çocuklarının yararlanacak olması anayasanın eşitlikle ilgili düzenlemesine aykırıdır.

BU EŞİTSİZLİĞE KARŞI DURMAK İÇİN...

KEİG Platformu olarak, yönetmeliğin bu maddelerinin anayasaya aykırılığı iddiasıyla Danıştay'a iptal davası açmayı yürüttüğümüz kreş kampanyasının önemli bir parçası olarak düşünüyoruz. Danıştay sonrasında ise, CEDAW Komitesi'ne taşınabilecek ve politik bir karar çıkabilecek, stratejik bir dava çalışması planlıyoruz.

Bu davanın açılabilmesi için, öncelikle çalışılan işyerinin kreş yükümlülüğünü yerine getirmemesi ile ilgili (yönetmelikte belirlenen şartlara uygun olmadığı gerekçesiyle çocuğu işyerindeki kreşe kabul edilmemiş erkek çalışanlar dahil) örnek olaylara ihtiyacımız olacak. Çevrenizde benzer örnek olayları yaşayan ve bu olayı Danıştay'a ve ardından CEDAW'a taşımayı düşünenler olursa bize yönlendirebilir misiniz? iletisim@keig.org

Kamu Kurumları

Kamu Kurumlarınca açılacak çocuk bakım ve eğitim merkezleri,

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Okul Öncesi Eğitim Kurumları ve Kamu kurumlarının kendi personeli için açtıkları kreşler ve gündüz bakımevleri/oda ve yurtlardır.

MEB'e bağlı okul öncesi eğitim kurumları İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün teklifi ile Valilik tarafından açılır ve aynı usulle kapatılır ([Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği](#), m. 5).

MEB okul öncesi eğitim Kurumlarının ücretleri genel olarak özel kreşlere göre daha uygundur.

Çocuğunuzun bu hizmetten faydalanabilmesi için 3-6 yaş aralığında olması gerekir.

MEB bünyesindeki okul öncesi eğitim kurumları şunlardır:

Anaokulu: 37-72 ay çocuklarının eğitimi amacıyla açılan okulu,

Ana Sınıfı: 60-72 ay çocuklarının eğitimi amacıyla örgün eğitim kurumları bünyesinde açılan sınıfı,

Uygulama Sınıfı: 36-72 aylık çocukların eğitimi amacıyla Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okul öncesi eğitimle ilgili program uygulayan eğitim-öğretim kurumları bünyesinde açılan sınıfı

Okul Öncesi Eğitim Kurumu: Okul öncesi çağı çocuklarına eğitim veren resmî ve özel okul öncesi eğitim kurumu

Bir kamu kurumunda görev yapıyorsanız, [Devlet Memurları Kanunu](#)'nun 191. maddesinde düzenlenmiş olan [Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Açılacak Çocuk Bakımevleri Hakkında Yönetmelik](#)'in 2. maddesine göre kurum çalışanlarının 0-6 yaş grubuna giren en az 50 çocuğu bakımevi hizmetinden faydalanabilir. Ancak, bu hizmetin sağlanması için kurumun bağlı veya ilgili olduğu bakanın onayı olması gerekmektedir. Ayrıca, mülki idare amirinin denetiminde, il ve ilçe merkezlerindeki memurların çocuklarının ortaklaşa olarak faydalanacağı bir bakımevinin açılması olanağı da bulunmaktadır (m. 20).

Kamu Kurumlarındaki kreş sayısı giderek düşüş göstermekte, kreşler kapatılmakta ya da yenileri açılmamaktadır.

2012 yılında yayınlanan [Kamu Sosyal Tesislerine İlişkin Tebliğ](#) ile kreş de dahil olmak üzere kamu tesisi açmak isteyen kurumlara bütçeden destek verilmeyeceği bildirilmiş, 2013 genel bütçesinde bu yönde düzenlemeler yapılmıştır. Son olarak Mayıs 2014'te yayınlanan "[Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkındaki Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Bakanlar Kurul Kararı](#)" ile bu alanda hizmet verecek olan özel sektöre teşvik sağlanacağı duyurularak hizmetlerin özelleştirilmesi süreci hızlandırıldı.

Kamu kurum kreşleri sayılarındaki düşüş

- * 2007/2008: 492
- * 2008/2009: 322
- * 2009/2010: 148
- * 2011/2012: 118

Yerel Yönetimler

Türkiye'de yerel yönetimler 2007'den önce okul öncesi kurum açmaya yetkiliyken Anayasa Mahkemesi'nin [5393 sayılı Belediye Kanunu](#)'nun 14. maddesinde yer alan, "Belediyelerin okul öncesi eğitim kurumları açabilir" düzenlemesini, bu düzenlemenin belediyeleri kamu hizmetinin görülmesi yönünden 'genel görevli' kılan içeriğini gerekçe göstererek iptal etmesi nedeniyle, ancak yasada yer alan sosyal hizmet yükümlülüklerine dayanarak bu hizmetleri verebilir hale geldi. Şu anda bazı belediyeler bu hizmeti ücretsiz olarak vermektedir. Örn. Bkz. [Urfa Viranşehir Belediyesi Avşin Baxçên Zarokan Kreşi](#).

Unicef'in [Erken Çocukluk Bakım Ve Eğitim Hizmetleri Raporu](#)'nda, yerel yönetimlerin uygulayabileceği farklı modellere yönelik kapsamlı bilgiler yer almaktadır.

KEİG Platformu'nun Unicef raporuna dair cinsiyet temelli çekincelerine göz atmak için [tıklayın](#).

Ayla Akat Ata'nın 2013 yılında, yerel yönetimlerin kreş hizmetleri sağlaması ile ilgili olarak sunduğu önergeyi okumak için [tıklayınız](#).

Özel Şirketler

Özel şirketler Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı Kreş ve Gündüz Bakımevleri açabilirler. Yukarıda belirtildiği gibi, "[Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkındaki Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Bakanlar Kurul Kararı](#)" ile bu alanda hizmet verecek olan özel sektöre teşvik sağlanacağı duyurulmuştur.

Kreş ve Gündüz Bakımevleri, [Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri ve Özel Çocuk Kulüpleri Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmeliğe](#) göre faaliyet gösterir.

0-6 yaş arasındaki çocuklar bu hizmetlerden faydalanabilir.

Bir kreş ve gündüz bakımevi, hafta içi dışında gece saatleri, hafta sonu tatilleri, resmi tatiller, milli ve dini bayramlar ve diğer günlerde de faaliyetlerini sürdürecektir. Bu durumda bir dilekçe ile İl Müdürlüklerine iletmesi yeterlidir (m. 21). Bu nedenle veliler olarak, örneğin ayda bir gece hizmet vermesi için çocuğunuzun hizmet aldığı kreş ve gündüz bakımevine öneri sunabilirsiniz.

Ayrıca, diyelim ki kreş ve gündüz bakımevinde tadilat başladı, Madde 22'ye göre bu durumda kurumlar en çok 2 ay tatil edilir. Bu süre içinde velilerden ücret alınmaz